

ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Στο Γυμνάσιο της Χώρας, δίπλα από το Αμπελόφυτο, λειτουργούσαν μόνον οι δύο πρώτες τάξεις του εξαταξίου Γυμνασίου, το Ημι-Γυμνάσιο. Εκτός από τα παιδιά της Χώρας, ερχόντουσαν και τα παιδιά από τα άλλα γειτονικά χωριά. Η Χώρα είναι το νοτιότερο μέρος της Τριφυλίας, μετά αρχίζει η Πυλία με το Κορυφάσιο, Πισπίσα, Ρωμανού κλπ. και την πρωτεύουσα, Πύλο. Είχαμε τρεις καθηγητές, τον κύριο Μπακάκο, τον μαθηματικό, την κυρία Μοσχούλα, τη φιλόλογο, και τον γυμναστή, έναν ορεσίβιο τύπο με φαρδιές πλάτες και γερά μπράτσα, από τα γειτονικά βουνά της Πυλίας. Οι κλωτσιές και τα χαστούκια του, ήταν από τα κύρια παιδαγωγικά του μέσα.

Σε κάποιο, έστω και μικρό βαθμό, τα χωραϊτάκια μας θεωρούσαν ολίγον βλαχάκια. Ήταν όμως και η Ασπασία, ένα εξαίσιο πλάσμα με κατσαρά μαλλιά, αριστούχα, αλλά μ' ένα σπάνιο είδος ευγένειας, καταδεχτικότητας και σοβαρότητας. Σαν μαθήτρια ήταν αντίστοιχη με τον αριστούχο Λεωνίδα, του Δημοτικού, αλλά χωρίς την υπεροψία του.

Μια μέρα που έκλεινα το παράθυρο στην τάξη, η καθηγήτρια με ρώτησε γιατί το έκλεινα. Κι εγώ της απάντησα: «*Τα παιδιά κρυγαίνουν*». Τι ήταν που το ξεστόμησα. Αρχισε να χασκογελά όλη η τάξη, γιατί βλέπεις τα χωραϊτάκια δεν ...κρυγαίνουν, αλλά κρυώνουν. Αυτή τους η καζούρα, μου θύμισε εκείνη την άλλη, του Δημοτικού, που μ' έφερε στον ...ίσιο δρόμο και μου άνοιξε τα μάτια. Νομίζω πως και αυτή τη φορά επίδρασή της ήταν ακόμη πιο ενισχυτική και αργότερα πήρα τη ρεβάνς. Όταν μετά από χρόνια, ως ιδρυτής και αρχηγός της ομάδας προσκόπων του Αμπελόφυτου, παρήλαυνα στους κεντρικούς δρόμους της Χώρας, αισθανόμουν ότι έβγαζα το άχτι μου για την προσβολή που μούκαμαν εκείνη την ημέρα. Στη Χώρα δεν είχαν ιδρύσει ακόμα ομάδα προσκόπων, μετά όμως από μερικά χρόνια από την παρέλασή μας, όταν εγώ είχα φύγει από το χωριό, έμαθα από τον ξάδερφό μου το Νίκο πως και η Χώρα απέκτησε προσκόπους, με αρχηγό έναν από τους χωραϊτες συμμαθητές μας στο ημι-γυμνάσιο.

Ο κύριος Μπακάκος ήταν ένας πολύ καλός καθηγητής. Είχε το ταλέντο να μεταβιβάζει στον μαθητή εκείνο που δίδασκε. Εγώ είχα ανανήψει από την νοητική αδράνεια των πρώτων ετών του Δημοτικού αλλά και πάλι ήμουν ένας μέτριος μαθητής του «καλώς». Όμως προσπαθούσα. Όταν κάποτε σ' ένα διαγώνισμα της Γεωγραφίας που μας δίδασκε ο ίδιος ο κ. Μπακάκος, μου έβαλε άριστα, ήταν σα να πήρα μπόι. Αυτό με γέμισε αισιοδοξία και χαρά. Το θέμα ήταν η περιγραφή της Βόρειας Ιταλίας. Την περιέγραψα όπως ακριβώς εκείνος μας την είχε διδάξει. «*Μπράβο Τάσο. Άριστα*», μου είπε. Όταν μετά από δεκαετίες ταξίδευα Ρώμη – Μιλάνο σαν σε Αμπελόφυτο–Κυπαρισσία, θυμόμουν, με συγκίνηση, εκείνα τα συγχαρητήρια από τον κύριο Μπακάκο.

Οι μαθητές του Αμπελοφύτου, φεύγαμε πρωί–πρωί από το χωριό, με τα πόδια, για να φτάσουμε έγκαιρα στο σχολείο. Όλοι μας φορούσαμε εκείνα τα πηλίκια με την κουκουβάγια, και κατηφορίζαμε στη ρεματιά που χωρίζει τα χωριά μας από τη Χώρα. Εκεί στο ρέμα, στον αλευρόμυλο, όπου αλέθανε οι χωρικοί το σιτάρι, παίρναμε μια ανάσα για ν' ανηφορήσουμε προς τον Αη-Δημήτρη, που ήταν η δεύτερη και τελευταία στάση, πριν από το σχολείο. Ο σχολικός εξοπλισμός, τουλάχιστον ο δικός μου, αποτελούνταν από μια πετσέτα στην οποία τύλιγα τα λιγοστά βιβλία. Τη σάκα δεν την ξέραμε. Από τα περίπου δέκα βιβλία που έπρεπε να έχω, είχα μόνον τρία, Το αναγνωστικό, την αριθμητική και κάποιο άλλο που είχε σωθεί από τη φοίτηση του μεγαλύτερου αδελφού μου, του Κώστα.

Τις μέρες που είχαμε γυμναστική το απόγευμα, η μητέρα μου έβαζε και λίγο ψωμί στην πετσέτα και πολύ λίγο τυρί, που έπηζε με το γάλα της γίδας. Το τυρί ήταν λιγοστό. Ο πατέρας μας έλεγε: «*Να τρωτε πολύ ψωμί και το τυρί τσικανάκι – τσικανάκι*», δηλαδή λίγο–λίγο. Απολάμβανα με βουλιμία αυτό το γεύμα καθημένας στα σκαλοπάτια του Αη-Δημήτρη, μέχρι νάρθει η ώρα της γυμναστικής.

Την ώρα της γυμναστικής, εκτός από τις ασκήσεις σουηδικής, είχαμε αγώνες δρόμου και άλματα. Άλμα επί κοντώ δεν είχαμε, μας έλειπε το κοντάρι. Παρά το ότι η σωματική μου διάπλαση δεν με διευκόλυne, εν τούτοις μου άρεσε το τρέξιμο και το συνέχιζα κάθε φορά που εύρισκα ευκαιρία, από τότε που αποφοίτησα από το ημι-γυμνάσιο.

Σε κάποια φάση, δεν θυμάμαι αν ήταν στην πρώτη εις τη δεύτερα τάξη, μπαίνει στην αίθουσα η κυρία Μοσχούλα με ένα δίσκο με μπουμπουνιέρες. Ο Νίκος που καθόταν δίπλα μου στο ίδιο θρανίο, γύρισε και με κοίταξε με γουρλωμένα μάτια. Τα μυαλά μας πήρανε ακριβώς τις ίδιες στροφές. «Λες να παντρεύτηκε όπως η κυρία Ουρανία του Δημοτικού;». Δεν κάναμε λάθος. Πήγε μπροστά στην έδρα και μας ανακοίνωσε ότι παντρεύτηκε με τον κύριο Μπακάκο τον μαθηματικό. Όλη στην τάξη φώναξε: «*Να ζήσετε, να ζήσετε*». Άντε να πείσεις το Νίκο ότι δεν ήταν σύμπτωση, αλλά ότι τους φέραμε το γούρι από το Δημοτικό».

Τα δύο χρόνια του ημι-γυμνασίου τελείωσαν και εδώ τελείωσε και το σχολείο. Μολονότι δεν είχα καταφέρει να γίνω άριστος μαθητής, εν τούτοις, χρόνο με το χρόνο, βελτιωνόμουν και ήθελα να συνεχίσω, αλλά πώς; Ο πατέρας δεν μπορούσε να με στείλει παρα- πέρα. Η ολοκλήρωση των μαθημάτων του γυμνασίου σήμαινε ότι έπρεπε να μετακομίσω στους Γαργαλιάνους ή στην Πύλο, κάτι που δεν άντεχε ο προϋπολογισμός. Από την οικογένειά μας μόνον ο Χρήστος κατάφερε να πάει στο Πανεπιστήμιο, κι αυτός χάρη στον Γιάννη, τον αδερφό μας που είχε στεριώσει στον Πειραιά, εργαζόμενος ως οδηγός σε βυτιοφόρο κάποιας πετρελαιο-εταιρίας.

Βέβαια, από το ημι-Γυμνάσιο, αποφοιτούσε το μεγαλύτερο μέρος της νεολαίας της εποχής εκείνης, ιδιαίτερα στα χωριά. Τα εφόδια που λάμβαναν οι μαθητές από εκείνο το σχολείο και ιδίως από το

σχολαρχείο παλαιότερα, κατά γενική παραδοχή, ήταν ανεκτίμητα. Να σκεφτεί κανείς ότι ...οι διανοούμενοι του χωριού εκείνης της εποχής ήταν απόφοιτοι αυτού του σχολείου, για να γίνουν αργότερα ψάλτες, παπάδες, πρόεδροι των συνεταιρισμών, όπως ο πατέρας μου και ο Μπάρμπα Φώτης, πρόεδροι και γραμματείς της κοινότητας κλπ. Να δείτε τα καλλιγραφικά γράμματα του Γιώργη του Ξιάρχου του κουτσού, που ήταν ο Γραμματέας της Κοινότητας, να μην πιστεύετε ότι βγήκαν από ανθρώπινο χέρι. Έχετε δει το πρώτο ζωγραφισμένο γράμμα της πρώτης παραγράφου, στα ιερά βιβλία της εκκλησίας; Ίδια και απaráλλαχτα. Ο καημένος ο Γιώργης, κατάφερνε να διατηρεί την καλλιγραφία του, από τη μια σελίδα του εγγράφου στην άλλη, χωρίς καμία μεταβολή.

Επίσης, από το ημι-Γυμνάσιο αποφοιτούσαν και οι έμποροι, οι μαγαζάτορες, οι μαραγκοί και οι τεχνίτες κάθε λογής, και τέλος οι αγρότες που θα καλλιεργούσαν τα χτήματα. Ωστόσο, γι' αυτή την τελευταία ειδίκευση, δεν χρειαζόντουσαν τόσες γραμματικές γνώσεις. Χρειαζόντουσαν όμως μπράτσα, πολύ γερά μπράτσα. Γι' αυτό το θέμα θα μιλήσουμε σε άλλη ευκαιρία. Το πλέον παράδοξο, όμως, ήταν ότι αυτοί οι νέοι του χωριού, ιδίως της δικής μου εποχής, μπορούσαν ν' ασχολούνται και με πράγματα ...αλλότρια, όπως παραδείγματος χάριν, να ιδρύουν «Φιλοπροοδευτικούς Συλλόγους» και ν' ανεβάζουν θεατρικά έργα, ν' ασχολούνται με την ποίηση με τη μουσική, αυτοδίδακτοι βέβαια, και να επιδίδονται σε ασχολίες τελείως διαφορετικές από την καλλιέργεια των χωραφιών και των κτημάτων που διέθεταν οι γονείς τους. Όμως οι νέοι, μέχρις ότου φύγουν για στρατιώτες, ήταν δεμένοι με τις δουλειές στα χτήματα και λειτουργούσαν πάντοτε κάτω από τη συνεχή επίβλεψη και τον έλεγχο του πατέρα. Πιστεύω ωστόσο, πως και οι ίδιοι οι γονείς μας δεν αισθάνονταν πολύ ευχαριστημένοι που δεν μπορούσαν να μας δώσουν καλύτερη μόρφωση. Κι αυτό επιβεβαιώθηκε, έμμεσα, μετά από χρόνια.

Πώς αλλιώς να εξηγηθεί ότι, τα παιδιά των επόμενων γενεών, οι γονείς τους τα έστειλαν για ανώτερη μόρφωση; Πώς ένα χωριό που δεν έφτανε τους χίλιους κατοίκους, στην πλέον ακμαία περίοδο, ενώ πρώτα δεν είχε παρά έναν ή δύο γραμματιζόμενους, να φτάσει να έχει ντουζίνες τους επιστήμονες, γιατρούς, δικηγόρους, μηχανικούς, γεωπόνους, δημοσιογράφους, εκπαιδευτικούς, ακόμη και δικαστές υψηλότερου βαθμού; Μάλλον αυτό οφείλεται στα απωθημένα των παλαιότερων γενεών. Οι γονείς φρόντιζαν ν' αγοράσουν κι ένα διαμερισματάκι, ίσως και περισσότερα, στην Αθήνα, ή άλλες μεγάλες πόλεις, για τον γιο και την κόρη που θα φοιτούσαν, και θα έμεναν εκεί. Ταυτόχρονα με αυτήν την εξέλιξη, ή μάλλον εξ αιτίας της, ξέσπασε η αστυφιλία η οποία άρχισε αμέσως μετά τον πόλεμο και ακόμα και σήμερα συνεχίζεται με αποτέλεσμα τα εργατικά κενά στα χωράφια να τα καλύπτουν οι αλλοδαποί. Η αστυφιλία βέβαια, ενισχύθηκε και από τις συνέπειες του εμφυλίου που ξέσπασε μετά τον πόλεμο. Όσο για μένα έκαμα πολλές προσπάθειες να συνεχίσω την επιμόρφωση έξω από το κανονικό σχολείο. Το που έφτασα είναι υπόθεση άλλων αφηγήσεων.

Έτσι λοιπόν, συνεχίστηκε η ζωή στα κτήματα, αρχικά με τις ελαφρές δουλειές και αργότερα με τις πιο σκληρές, όπως το σκάψιμο και το ράντισμα. Η πίκρα μου ήταν μεγάλη, που ήμουν καταδικασμένος να ζήσω στο χωριό και προσπαθούσα νάβρω διεξόδους σε παράλληλες απασχολήσεις πιο ενδιαφέρουσες, αλλά με κύρια επιδίωξή μου την φυγή από το χωριό, και την αναζήτηση ευκαιριών που θα ταίριαζαν πιο πολύ σε μένα και στα ενδιαφέροντά μου.